

Skogens skyttegravskrig

kräver bättre dialogprocesser och tydligare beslut

Av YLVA NORDIN

Tydligt beslutsfattande, dialog, ökad kunskap och spridning av kunskap är viktiga medel för att gå från den polariserade skogsdebatten och det som kan få kombattanterna att lämna skyttegravarna och om än inte sluta fred så åtminstone få större förståelse för motpartens ståndpunkter. I alla fall om vi lyssnar till dem som diskuterade skogens skyttegravskrig vid KSLA:s och IVA:s webinarium under årets Skogsnäringsvecka.

Webbinariet utgick från den nya skogsutredningen och inledde gjorde utredaren själv, Agneta Ögren, till vardags lagman och chef för Umeå Tingsrätt. Svensk skog är en arena där många olika anspråk ska samsas, allt mot bakgrund av att vi ska leva upp till våra internationella åtaganden om bevarande av den biologiska mångfalden och ökad cirkulär bioekonomi. För att kunna ersätta fossilbaserade energiformer behövs mer biomassa

vilket innebär ökad skogsavverkning, något som inte alltid rimmar med naturvårdsanspråken. Ett problem är att det är svårt att sätta siffror på hur stort bioekonomins behov av biomassa kommer att bli, sade Agneta Ögren, de analyserna och prognoserna finns inte än. Så här har utredningen fått bygga på uppskattningar. Överhuvudtaget täcker utredningen så många komplexa frågor att en slutsats blir att det krävs än mer utredning.

På basis av uppskattningarna har man kommit fram till att om såväl bioekonomins som naturvårdens anspråk ska tillgodoses så kommer det att resultera i konfliktytor på skogsmark om ca 3 miljoner hektar, dvs ytor med höga naturvärden eller restaureringsbehov, men som samtidigt

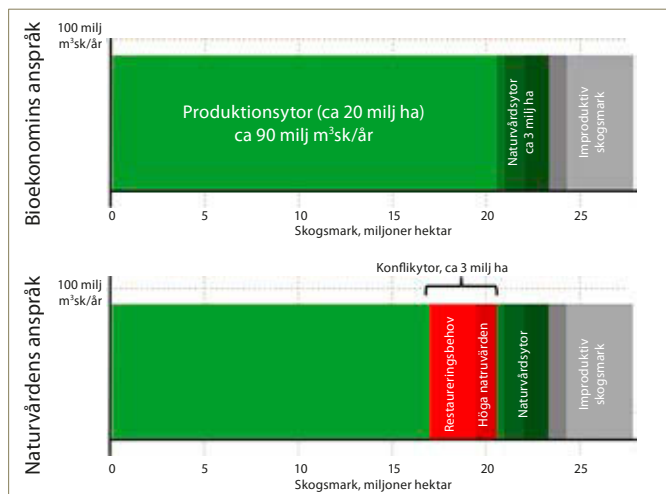

Illustration ur Agneta Ögrens presentation, något omarbetad.

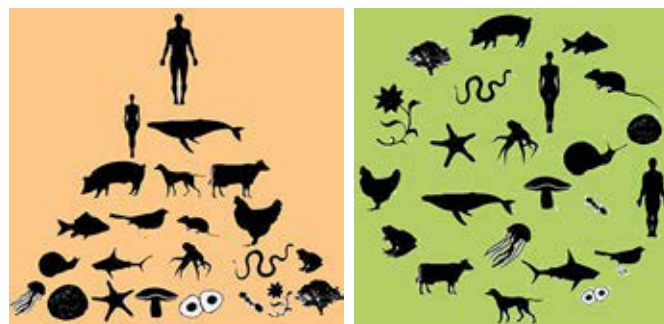
skulle behöva utnyttjas som produktionsytor för att klara omställningen till bioekonomi. Ekvationen blir ännu svårare att få ihop om man ser på Fossilfritt Sveriges färdplan inför 2045, med en ännu större efterfrågan på biomassa från skogen.

Agneta Ögren menade att den här motsättningen bör kunna lättas genom tydligare politiska beslut om både ett nationellt mål för hur mycket tillväxten i skogen ska öka och ett för hur mycket skog som ska avvaras för bevarande av biologisk mångfald. För att nå en tydlig och samordnad skogs- och miljöpolitik behövs en konstruktiv dialog som förslagsvis sköts av en oberoende nationell samordnare för skogsprogrammet, som också breddas för att passa fler intressen i skogen.

De grundläggande synsätten

Camilla Sandström, professor i statsvetenskap vid Umeå universitet, koncentrerade sig på grundläggande skiljelinjer i synen på vad som är hållbart skogsbruk, vilket i sin tur bygger på värderingar om hur man ser på naturen i sin helhet. En grov fördelning kan göras mellan 1) antropocentrism, som placerar människan som utgångspunkt i tillvaron – människan kan styra och bruka naturen för att uppnå välbefinnande och hälsa, och 2) ekocentrism, där människan är en del av vår natur, som har ett eget värde i sig och frågan om brukande sätts i ett ekosystemperspektiv. Med två så skilda synsätt kan det vara mycket svårt att komma överens. Antropocentrikern närmar sig klimatfrågan genom att fundera över produktion och produktionstakt, medan ekocentrikern lägger större tyngd på att minska konsumtionen, sitt fotavtryck och att avsätta mer skog. I slutändan måste politiken sätta ned foten och tala om vilket perspektiv som ska dominera, också för att vi som väljare ska kunna påverka vilket perspektiv som ska ha tyngdpunkt, hävdade Camilla Sandström.

En annan konfliktlinje rör var gränsen går mellan den enskildes och det allmännas ansvar för att tillhandahålla skogens ekosystemtjänster och nyttor, framför allt de publika resurserna som biologisk mångfald, vatten, klimat, sociala värden o s v. Om den frågan blir återkommande är det inte längre hållbart. Då måste politiken gå in och fundera

Antropocentrism, människan styr, ställs mot ekocentrism, människan är en del av naturen. Illustration ur Camilla Sandströms presentation, något omarbetad.

över vilka policyinstrument som behövs för att hantera konflikten – kanske utveckla nya – och även se över lagarna.

En tredje konfliktlinje handlar om vem som har rätt till skogens olika nyttor. Skogsmark har många parallella rättigheter knutna till sig; privat äganderätt, allemansrätt, rätt till rennärning eller skogsbruk o s v. Men vem ansvarar för att göra avvägningar mellan dem? Forskningen pekar på att alla policyinstrument inte nyttjas fullt ut för att göra avvägningar. Även här kan det finnas metoder och modeller som inte prövats än, på bestånds- och landskapsnivå och mellan olika typer av aktörer. Camilla Sandström ansåg att det behövs mer forskning kring detta. Saknas ramförutsättningar ökar konflikterna och hög konfliktnivå kan bli det som tvingar fram ny skogspolitik.

Dialog kan förena

Skogsdebatten är inte ny, men har fått ojämförligt stor plats i medierna på sistone, sade Johanna Johansson, docent och lektor vid Södertörns högskola. Parisavtalet har satt skogens roll i klimatomställningen på sin spets och klimatfrågan har blivit ett sorts retoriskt vapen. I medierna framställs saken som att antingen ska skogen brukas eller så ska den bevaras. Det blir problematiskt när man vill hitta vägar framåt. Men den stora frågan är, enligt Johanna Johansson, hur vi åstadkommer en hållbar samhällstransformation inom ramen för de planetära gränserna och vilken roll spelar produktion och konsumtion i det sammanhanget?

Johanna Johansson ser det som att det saknas konsensus om vad det egentliga problemet är och än mindre om hur det ska lösas i den svenska skogsdebatten. Hon vill lyfta debatten till att handla om de svåra vägvalen inför en stor samhällstransformation. Vi måste fundera över våra policy-, styrnings- och förvaltningsproblem, anser hon. Samverkan som rör starkt polariserade ideologiska frågor påverkas mycket av hur frågan hanteras av beslutsfattare på nationell nivå. I all samverkan måste man utreda och utgå från problemets kärna. För att skapa delaktighet måste aktörerna erbjudas en win-win-lösning – och de måste släppa på sin prestige. Att gå in i en samverkansprocess för att bevaka sin egen position är fel väg.

Vi betraktar skogen på olika sätt – som en äga och tillgång, som råvara, som ren natur som inte kan prissättas... och bilden av framtiden är lika differentierad och beror på var i livet man befinner sig. Kanske vi skulle börja med att prata om de olika bilderna av framtiden och fundera över

spelregler, det ömsesidiga beroendet och vad det innebär att samverka – och vad man kan samverka om. Oavsett nivå måste det ska finnas en beslutsfattare.

Dessutom måste aktörerna säkra förankring både bakåt och framåt – något som verkar ha fallerat i t ex nationella skogsprogrammet, där förankring framåt saknades. Det fanns inte enighet i politiken om hur man skulle gå vidare med programmet. Aktörerna tappade motivation på sikt, sade Johanna Johansson. Det krävs tydligt ledarskap för att hålla liv i processen. Camilla Sandström uttryckte det som att det inte finns någon mottagarkapacitet i regeringen p g a att koalitionsregeringsperioden bär med sig inneboende konflikter i styrningen i frågan. Agneta Ögren var inne på samma linje – hon ansåg att det finns mycket bra i nationella skogsprogrammet men att det saknas ”verkstad”, d v s ett beslutsfattande. Skogsutredningen föreslår alltså en separat samordnande myndighet som hanterar skogsprogrammet.

Skogens nyttor

Erik Herngren från Kairos Future filosoferar över hur skogens nyttor kommer att värderas i framtiden. Han säger att utöver det rena biorävaruperspektivet kommer vi att se saker som ökar skogens förädlingsvärde och olika innovationer kommer att göra att skogens biomassa kan användas på bättre sätt, vilket i sin tur kommer att påverka värderingen av skogen. Vi kan också se hur ett hälso- och välmåendeperspektiv spelar allt större roll.

Ansatsen när man talar om nyttor är lätt ingenjörsmässig – de ska gå att utreda. Vi vet att det finns grundläggande skiljelinjer i botten och att det finns frågor som vi kan skaffa mer fakta om. Men vi kan inte lösa allt. I bästa fall lämnar vi ett ”kaotiskt” tillstånd, där det inte finns någon samsyn alls, där osäkerheten är mycket stor och inga synbara orsaksamband framträder, för att möjligen landa i en komplex tillvaro, som vi får lära oss leva med. Idén om att vi ska nå en enkel tillvaro, där samsynen är stor, osäkerhet inte finns och orsakssambanden är kända, är utopisk.

På sätt och vis har politiken abdikerat, menar Erik Herngren. Han tyckte sig ha sett att politiken gärna lutar sig mot expertsamhället när jobbiga frågor seglar upp – någon annan får berätta hur man med stöd av vetenskap ska förhålla sig. Allmänheten har länge njöt sig med det, men sista året

(en effekt av pandemin?) har människor fått insikt om att forskarvärlden sällan är överens. Det kommer att förändra förtroendet för hela expertsamhället, siar Erik Herngren. Den ”eroderingen” ska inte underskattas, inte heller när det gäller skogens nyttor. Det finns en risk i att tro att alla ska acceptera det som forskare kommer fram till.

Det som påverkar värderingen är att man måste kunna mäta nyttan, i vår tid är det som kan mätas det som räknas. Men andra aspekter i skogen än de konkreta är svårämbara. Hur jämför man biomasseuttag med ”så här mycket välmående/gångkilometer”?

Den digitala situationen, som underlättar kunskap och överblickbarhet, kommer också att påverka värderingen i framtiden. Data från telekombolagen kan ge möjlighet att bevaka vilka skogar som har flest besökare och möjliggöra ersättningssystem för dem som upplåter sin skog för friluftsliv. Beslutssystem som bygger på fjärranalyser gör det enklare studera skogar och mark rent biologiskt. Artificiell intelligens skapar ett annan typ av beslutslandskap framöver och förändrar den framtida terrängen, tror han. Det kommer delvis att komplettera expertsamhället med något som människor upplever vara lite mer neutralt.

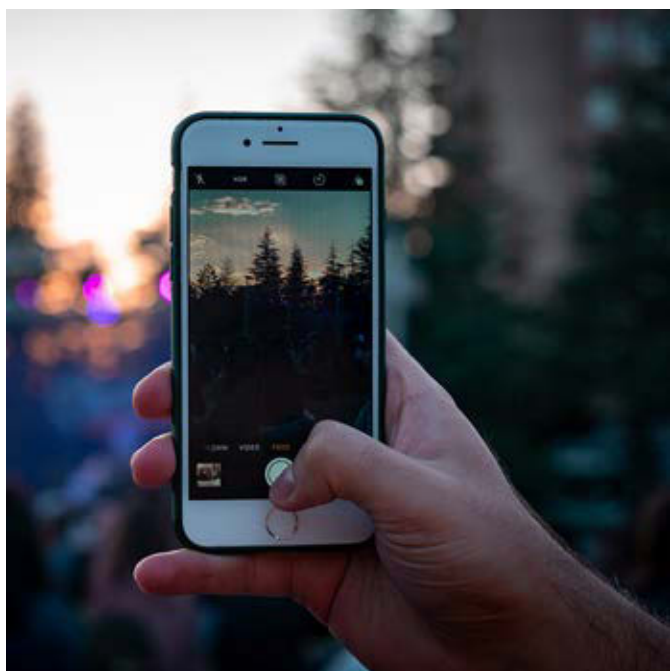
Det sker också rörelser i opinionen. Erik Herngren tar som varnande exempel upp vad man kan lära av hur mjölk- och köttproducenter överraskades av den veganska rörelsens påverkan på synen på mjölk och kött. Motsvarande skulle kunna hända på skogssidan, och påverka synen på skogens värde. Likaså kan grundkonceptet ”skogen” ändras av det mediala klimatet där allt handlar om att sikta på det som är skiljande eller enande med braskande rubriker som väcker känslor.

EU-perspektivet spelar stor roll för värderingen av nyttorna. Sverige är aningen taget på sängen av att EU-taxonomin kommer att påverka så mycket framöver. EU:s tyngdpunkt förflyttas allt längre söderut och Sverige och Finland, med gott om råvaror, skog och vatten, är undantag. Det kommer att prägla synen på skogen på lång sikt.

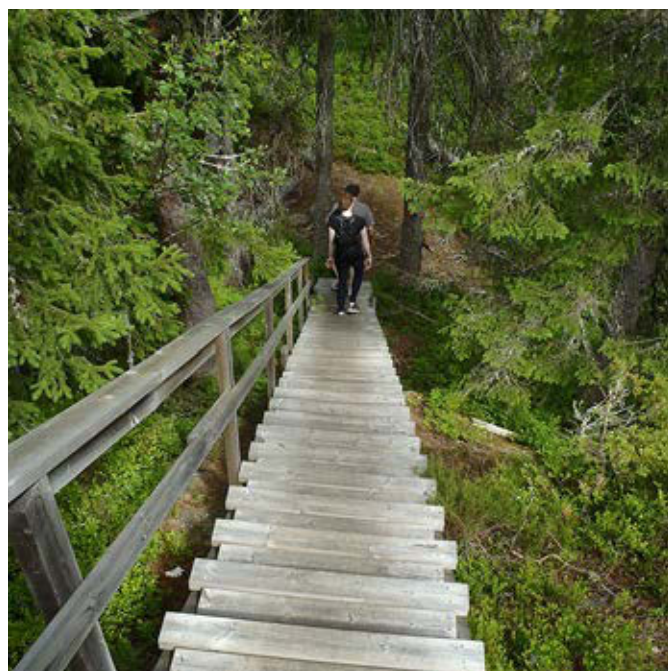
Erik Herngren tror att en nytta som ökar i värde i framtiden är just ”Skogen som undantag”, d v s skog som inte ser ut som skog i övriga delar av världen. Han tror också att värdet av ”Skogen som motståndskraft”, resiliens betraktad ur ekosystemperspektiv, kommer att öka. Till sist, ”Skogen

Har politiken lutat sig tillbaka? Foto: Ylva Nordin.

Telekombolagen kan bidra med data om skogsbesök. Foto: Deniz Gocmen.

Friluftslivet har ökat med pandemin. Foto: Ylva Nordin.

som livskraft”, skogen som skapar liv och energi, kommer att värderas mer av alla.

Skogens sociala värden

Professor Peter Fredman, Mittuniversitetet, tog upp skogliga värden som baserar sig på upplevelser – besöksnäring (som handlar om näringspolitik), friluftsliv (ett bredare begrepp som innefattar allemansrätt m m) och naturturism (som kan vara bryggan mellan de två andra). Han tror att om vi jobbar mer med de sociala värdena kommer skogens värde att öka i framtiden och konflikterna kommer att minska.

En grov uppdelning ger tre olika typer av värden kopplade till upplevelser av natur, landskap och skog: 1) Upplevelser i sig, välbefinnandeffekter och ”egennytt”, 2) Effekter på fysisk och psykisk hälsa, och 3) Konsumtion och kommersiella effekter som ger avtryck i ekonomin. De ekonomiska effekterna vet man egentligen ännu inte så mycket om, annat än att de står i paritet med värden i andra sektorer inom de areella näringarna. Trenden är att den enkla formen av friluftsliv, att vistas ute i skog och mark, ligger stabil över tid, medan internationell turism ökade påtagligt fram till för drygt ett år sedan. Med pandemin har naturen fått större betydelse för både friluftsliv och inhemsk turism.

I skogsutredningen finns ett mycket intressant begrepp, säger Peter Fredman, nämligen ”besöksförvaltning” som nämns i samband med Fulufjällets nationalpark, där upplevelserna var utgångspunkt redan vid etableringen 2002. Begreppet besöksförvaltning har saknats i svensk vokabulär men är väl etablerat i Norge: ”Att tillrättalägga för och styra bruket av ett *skydds*område så att upplevelsen för de besökande och det lokala värdeskapandet blir störst möjlig, forståelsen för *skyddet* ökas och *skyddsvärdena* tillvaratas.” Detta är något som det går att göra mer av, märker vi om vi byter ut ordet ”skydd” mot ”skog”. Om vi ökar kunskapen om skogens sociala värden, får bättre statistik och jobbar

aktivt med besöksförvaltning skulle vi kunna öka värdena i den framtida skogen och troligen minska konflikterna.

Erik Herngren kommenterade detta med att det är nödvändigt att synliggöra nyttan med de sociala värdena, d v s ta fram data, annars går det inte att utforma ersättnings-system för markägare som uppläter sin mark för en upplevelseturism som innebär slitage.

Hållbarhet och risk

Bakom finansmarknadens möjlighet att göra avvägningar mellan olika mål ligger en bred hållbarhetsfråga, sade Roger Josefsson från Danske Bank. Finansmarknaden fokuserar på de finansiella risker som klimatförändringarna medför. De delas upp i fysiska risker (effekter på livsbetingelser som tillgång till vatten och mat) och omställningsrisker (när reglering eller utveckling leder till förändring av efterfrågan och priser, t ex mot mer cirkulära system). Allt sådant påverkar bankkunders återbetalningsförmåga och är alltså finansiella risker. Men till skillnad från traditionella finansiella risker är de inte kvantifierbara.

Banker har egentligen ingen egen möjlighet att driva tillväxtekonomi, säger Roger Josefsson, eftersom de är till för att finansiera sina kunders konsumtion och investeringar. I den mån de kan bidra till tillväxt så handlar det om ifall de lyckas allokera kapital på ett vettigt sätt. Det gör de genom att ta hänsyn till risker i projekten och där är hållbarhet ett viktigt kriterium. Men de kan inte vara experter på miljöproblem, vilket sätter en del gränser för hur de arbetar. Roger Josefsson säger att klimatfrågan är förhållandevis enkel, den handlar om att minska koldioxidutsläppen – miljöfrågan är det inte. Bankerna driver sin påverkan genom sina kunder, t ex genom att styra över investeringsflöden till gröna fonder. Att styra för att minska kundernas negativa påverkan är det som är mest effektivt, menar han. Det handlar om att pris-sätta hela utlåningsportföljen utifrån hållbarhetsrisker i de olika projekten. Här har bankerna egentligen bara ett regel-

verk att förhålla sig till: EU:s handlingsplan för finansiering av hållbar tillväxt. Målet är att styra kapitalflödena mot hållbara investeringar, att inkludera hållbarhet i riskstyrningen och att uppmuntra transparens och långsiktighet.

I handlingsplanen finns ett antal olika åtgärder. De som hittills är beslutade är att minska klimatförändringarna och att öka klimatanpassningen. Kommande åtgärder handlar om hållbar användning och skydd av vatten och marina resurser, omställning till cirkulär ekonomi, att förhindra och kontrollera föroreningar och till sist skydd och återuppbyggnad av biologisk mångfald och ekosystem. Det är viktigt att uppnå samsyn för att klara dem och för det krävs hjälp framför allt från forskningen.

EU-taxonomi kommer att styra definitionerna av vad vi kan anse vara grönt. Grundproblemet för finansmarknaden är att det finns en mängd definitioner av hållbarhet, där alla har kunnat förhålla sig till sin egen definition. Det har gjort det omöjligt att t ex jämföra fonder efter hållbarhetsprestanda. Här har taxonomi kommit en bit på väg. När det gäller finansieringskostnader är skillnaden idag minimal mellan sk gröna lån och konventionella lån, allt annat lika. Få aktörer tycker att skillnaden motiverar åtgärder så det behövs ytterligare insatser. Inom EU diskuteras nu "den bruna taxonomi" och bankerna har förhoppningen att EU ska vara lika ambitiösa i att definiera det "bruna", dvs inte hållbart, som det "gröna". Då kommer de att kunna kategorisera investeringar som "gröna" eller "bruna" och det skapar en spännvidd i priserna som är större än vad de är idag – ett oerhört viktigt instrument.

Konsumenternas vilja

Ulf Johansson, global skogschef på IKEA, berättar att deras slutkunder tycker om trä och naturnära material, som ger en känsla av välbefinnande och närhet till naturen. De är också tydliga om oron över misshushållningen med jordens

resurser – samtidigt som de är tydliga med att plånboken är begränsad och de är beredda att förhandla med sig själva om priset är för högt. Hållbarhet måste alltså vara kostnadseffektivt och inte en lyxvara.

En stor fråga för IKEA och deras kunder är klimatet. Partners och kunder påverkas redan idag av klimatet och de åtgärder som vidtas idag räcker inte. En annan jättefråga att tackla gemensamt är ohållbar konsumtion. I Sverige skulle vi behöva fyra jordklot för att täcka vår konsumtion, säger Ulf Johansson. Det har lett till att IKEA bestämt sig för att år 2030 vara ett cirkulärt företag som bara jobbar med förnyelsebara eller återvunna material. Till sist är det frågan om ojämlikhet. Fler och fler människor förflyttar sig från fattigdom, men klyftorna ökar inom flera dimensioner; löner, arbetsmiljö, jämlikhet mellan könen...

Ulf Johansson applicerar detta på skogsfrågorna i ett globalt perspektiv. Utmaningarna är stora. Illegal avverkning är legio i många delar av världen. Ohållbara skogsskötselmetoder – ibland kanske man inte ens ska kalla det skogsskötsel utan ren exploatering, säger han. Avskogningen pågår för fullt och det är en av de enskilt största orsakerna till koldioxidutsläppen. Effekten av klimatförändringen ökar också trycket på våra skogar; torka, översvämningar, bränder, stormar, insektsattacker... och slutligen en förlust av biologisk mångfald, i vissa delar av världen i en förfärande takt.

IKEA tror på marknadens förmåga att adressera dessa frågor. Som exempel berättar han att inspirerad av vad FSC och andra partners åstadkommer i världen satte IKEA målet att per år 2020 använda bara antingen FSC-certifierat trä eller återvunnet trä. Målet har nåtts trots att volymerna har vuxit kraftigt. Det har lett till nya mål 2030. Många olika offentliga aktörer har bjudits in för att sätta IKEA:s skogsagenda för 2030 som har dessa huvudrubriker:

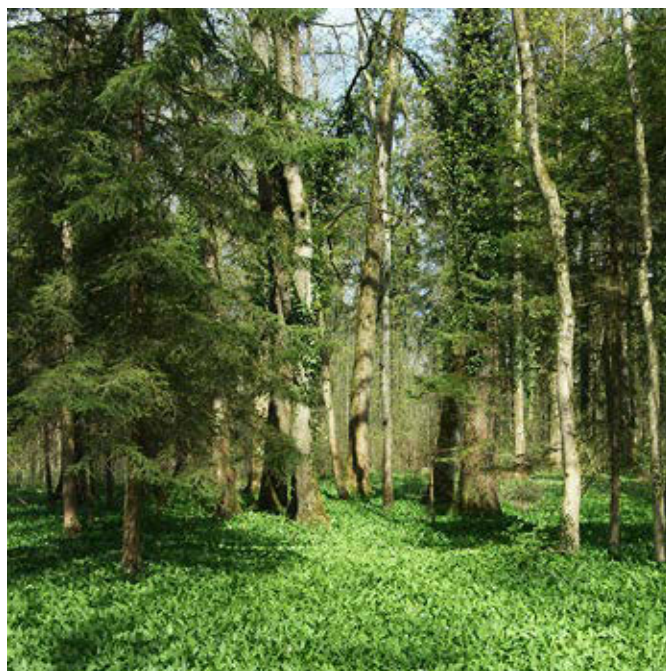
Illegal avverkning i Chiang Mai. Foto: Dr Frank Hutson Gregory [CC BY-SA 3.0].

FSC-trä hos IKEA. Foto: Neoclassicism Enthusiast [CC BY-SA 4.0].

Många intressenter trängs i de svenska skogarna – skogsbrukande ägare, friluftsluftövare, kulturintressenter m fl ska samsas om marken. Foto: Ylva Nordin.

Tyskland har gått en annan väg. Skogsekosystemen prioriteras och blandskogar av varierad ålder har växt fram. Foto: Böhringer [CC BY-SA 2.5].

1) Se till att hållbart skogsbruk blir en norm i världen – IKEA kan i kraft av storlek och globala nätverk driva den frågan. Där ingår fokus på att skydda och stärka den biologiska mångfalden och även rättigheterna för människor som lever av och på skogen globalt. Det handlar också om att endast använda tredjepartscertifierat trä.

2) Stoppa avskogning och återbeskoga utarmade skogar och landskap. Inga material som IKEA använder får bidra till avskogning och de investerar i projekt för att lagra och absorbera kol från atmosfären.

3) Använda trä på ett klokt sätt. De investerar för att öka andelen förnyelsebart trä och återvunnet virke i produkterna och även i innovativa träbaserade applikationer för att slippa vara beroende av fossila material. Dessutom arbetar de på att få ut ”more from less”, d v s mer möbler per kbm trä.

Ulf Johansson är bekymrad över nivån på debatten i världen. Han är stolt över svenskt skogsbruk och även om allt inte görs rätt så är Sverige ett gott exempel. Han tror att debatten som den ser ut idag kan skada hela den cirkulära omställningen. Vi måste våga ta modiga beslut och axla ledarskapet, säger han. Industrin och miljöorganisationerna har förmåga att driva utvecklingen i rätt riktning!

Roger Josefsson kommenterar med att certifiering kommer att bli oerhört viktigt framöver. Bankerna behöver sådana system för att kunna kontrollera att kunderna ”sköter sig” enligt taxonomin. Men det är också viktigt att certifieringen i sig lever upp till taxonomins krav, annars går den inte att använda för t ex prissättning av finansiella tjänster. Ulf Johansson tror att certifieringen har ännu större potential globalt än i Sverige, där vi har kommit långt på väg jämfört med högriskländer.

Att maximera skogens totala nytta

Docent Thomas Hahn, Stockholm Resilience Center, menar att det kanske är dags att släppa frågan om vad som är

rätt och vad som är fel och i stället fundera på vad vi kan lära av varandra. Nationalekonomin strävar efter samhällsekonomiskt (allas) välbefinnande. I jord- och skogsbruk är det ovanligt många svärsmätbara värden som produceras: klimatnytta, biologisk mångfald, vattenreglering, inkomster, rekreations- och andliga värden o s v. Ett övergripande värde är resiliens, d v s systemets kapacitet att fortsätta leverera värde trots olika störningar, som i skogens fall kan handla om stormar, granbarkborrar, torka och skogsbränder. De mest resilienta skogarna kan ändå fortsätta leverera värden.

Varje värde värnas av olika intressentgrupper. Men, säger Thomas Hahn, det finns ingen sektor i Sverige som har fler legitima intressenter än skogsbruket – ägare, anställda, kunder, leverantörer, myndigheter, banker och alla sektors-specifika intressen, som organiserade intressen för klimat, biologisk mångfald, kultur, rekreation o s v. Den svenska modellen bygger på att olika intressen kan och bör samsas på samma marker. I Sverige försöker vi nå alla mål samtidigt inom ramen för trakthyggesmodellen.

Tyskland, med delvis andra förutsättningar än Sverige, har valt en annan strategi för att optimera det samhällsekonomiska värdet. De prioriterar skogsekosystemens resiliens. Skogarna brukas för att främja träd tillväxt, stabilitet, klimatnytta, biologisk mångfald, rekreationsvärden. Skogarna har ändrats till att bli mer åldersmixad blandskog, med god produktivitet och lönsamhet.

Nationalekonomin försöker optimera den totala samhällsnyttan utifrån alla medborgares preferenser – men vilka är det? Thomas Hahn säger att mer kunskap och bättre förståelse för konsekvenser gör att människors egenintresse blir mer upplyst och då fungerar demokratin bättre. Forskningens traditionella roll är att förse oss med kunskap, och det kan minska polariseringen i skogspolitiken. Men det räcker inte i dessa komplexa frågor. Vi är genuint osäkra rörande skogens framtida klimatnytta och värde för

den biologiska mångfalden – och vilken typ av skogsbruk som gynnar de värdena. Forskarsamhället har inga entydiga svar när det råder genuin osäkerhet, d v s när det inte går att förutse klimatkatastrofer och andra tipping points, eller ens sannolikheten för sådana. Dagens utmaningar är ”wicked problems”, elaka problem som är så komplexa eller mångsidiga att de inte går att entydigt definiera eller formulera mål för.

Thomas Hahn drar tre slutsatser:

1) Endast resilienta skogsekosystem kommer att ge lönsamhet för skogsägarna, klimatnytta och andra ekosystemtjänster. Men det behövs stor ödmjukhet inför osäkerheten.

2) Det ökade samhällsintresset för skog och skogsbruk utmanar och kompletterar den traditionella målbilden inom skogsnäringen. Troligen kommer Sverige att bli mer likt Tyskland i avvägningen mellan mål. Det kommer att kräva fler experiment och mer adaptiv förvaltning och innovation.

3) De två grundläggande perspektiven för företagande är intressentmodellen eller aktieägarmodellen, men de två maximerar olika värden. Som exempel nämner Thomas Hahn regeringens direktiv till Sveaskog: bolaget ska vara lika lönsamt som andra skogsbolag, vilket betyder att aktieägarvärdet prioriteras. Men samtidigt betonas att alla statliga bolag förväntas vara ett föredöme för hållbar utveckling, alltså att maximera intressentvärdet. Ibland går de två att förena men i grunden är det två olika synsätt.

Avslutande resonemang

I botten av skogskonflikten finns den skilda synen på människan och naturen – antropocentrisk eller ekocentrisk. Thomas Hahn betraktar sig som antropocentriker i grunden, men menar att en klok antropocentriker förstår att egentligen är ekocentrismen det rätta och anammar den kunskapen. Det innebär inte att grodor är lika mycket värda som människor, men vi kommer inte att överleva om vi inte sköter planeten på ett mer kunskapsbaserat sätt. Fortsätter vi med dagens rovdrift blir det väldigt tråkigt för människor att bo på vår planet. Francis Bacons 1600-talsbild av att naturen endast är en råvaruresurs är helt fel, anser han. Ulf Johansson håller med och hävdar att kunskapsbaserat jord- och skogsbruk är det viktiga, alltså att gå från kunskap till implementering.

När det handlar om potentialen att nå en gemensam bild av skogen i framtiden anser Ulf Johansson att om ansvarsfullt skogsbruk blir norm i världen och avskogning vänds

till återbeskogning så är det en av nycklarna för både klimat och biologisk mångfald. Johanna Johansson framhåller den adaptiva förvaltningen, att lära medan man gör, även om det är resurskrävande. Eftersom alla aktörer fortfarande står fast i sina grundläggande värderingar slår hon också ett slag för bra processer där man försöker revidera ”vad vi vet och vad vi inte vet” och tar reda på vad som ligger i osäkerheterna.

Det gäller att få med skogsägarna, även de små, på tåget och få dem att bli delaktiga utan att känna motstånd från bl a medier. Johanna Johansson tror att det handlar om deras olika mål för brukandet, vad de behöver för stöd att nå dem och deras egen drivkraft. Polariseringsen bidrar till att skogsägare blir tveksamma till att prova på nya modeller, tror hon. Thomas Hahn berättar att Skogsstyrelsen har blivit mer öppen för nya former av skogsbruk och det är bra. I grunden är det positivt med mer frihet under ansvar och experimenterande i det privata skogsbruket eftersom storskogsbruket inte är så intresserat av experiment. Ulf Johansson påpekar att vi ska vara glada för att vi har en stark äganderätt i Sverige. Ser man på dåliga skötselmetoder globalt så är orsaken ofta avsaknad av ägande- eller nyttjanderätt och det leder till brist på långsiktighet. Många privata skogsägare känner sig säkert frustrerade och missförstådda men Ulf Johansson tror att lösningen är att brygga över klyftan mellan slutkonsumenter och skogsägare. Kortare väg mellan dem gör att skogsägaren kommer att förstå att det är bra för lönsamheten att utöva ett hållbart skogsbruk.

Till sist efterlystes en fredsmäklare i skyttegravskriget. Ulf Johansson ansåg att ett marknadsbaserat certifieringsystem kan hjälpa till att minska konflikterna. Thomas Hahn höll med och dessutom menade han att en fredsmäklare behöver vara öppen för adaptiv förvaltning och tillåta fler olika sätt att bruka skogen – och bejaka frivilliga avsättningar. Då kan de avsättningarna också räknas med i svensk statistik och redovisas internationellt. Med transparens kan vi visa att vi har bra mycket skyddad natur i Sverige. Johanna Johansson påpekade att vår demokrati bygger på att vi tycker olika, men att vi i slutänden behöver tydligt beslutsfattande. Även Agneta Ögren betonade återigen politiskt beslutsfattande och tydlig ledning.

Webbinariet, som var ett samarrangemang med IVA, modererades av Malin von Essen med bisittare Caroline Rothpfeffer som också fanns med bland organisatörerna. Det sändes från Skogforsk.